

JANINA GEDIGOWA, BOGUSŁAW GEDIGA

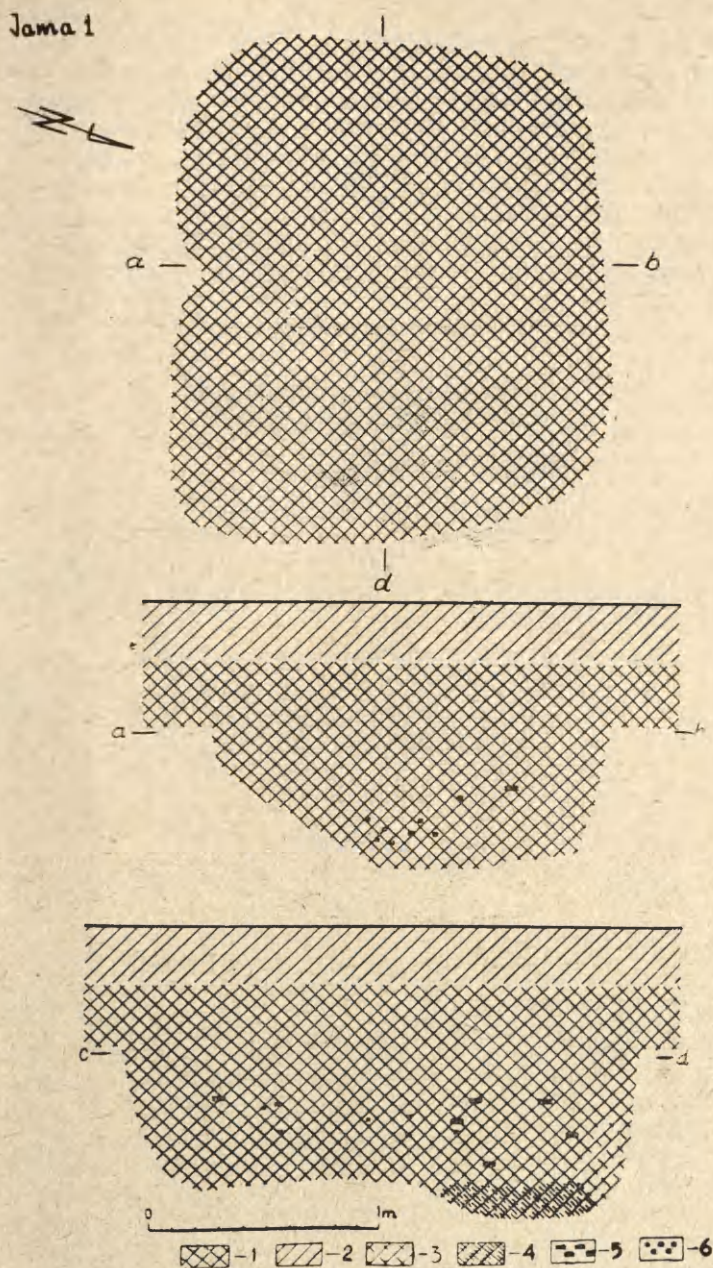
SPRAWOZDANIE Z BADAŃ OSADY WCZESNOŚREDNIOWIECZNEJ
NA STANOWISKU 8 W PIETROWICACH WIELKICH, POW. RACIBÓRZ,
W 1961 ROKU

W czasie prac wykopaliskowych prowadzonych na terenie osady neolitycznej w Pietrowicach Wielkich, pow. Racibórz (stanowisko B)¹, natrafiono ponownie na ślady osadnictwa związanego z wczesnym średniowieczem. O występowaniu na tym

Ryc. 1. Pietrowice Wielkie, pow. Racibórz, stan. 8. Naczynie
z jamy 1

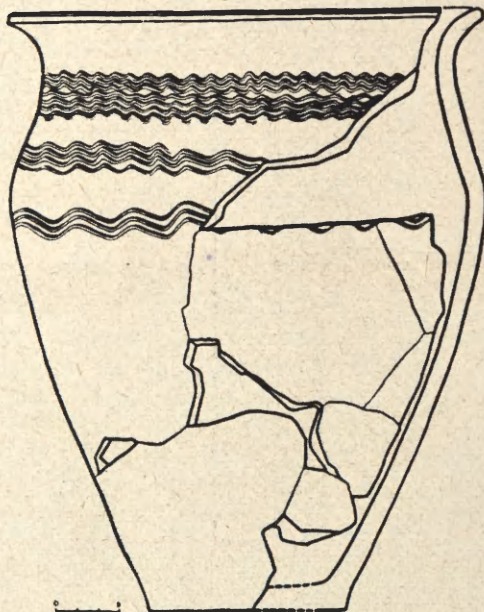
¹ J. Bukłowska-Gedigowa, *Badania neolitycznej osady w Pietrowicach W., pow. Racibórz, w latach 1960—1961*, „Sprawozdania Archeologiczne”, t. 15: 1964, s. 32 ff.

Ryc. 2. Pietrowice Wielkie, pow. Racibórz. Rzut poziomy i przekroje pionowe jamy nr 1.

1 — ciemnoszara ziemia; 2 — warstwa ziemi ornej; 3 — ciemnoszara ziemia z domieszką jasnego piasku; 4 — intensywnie czarna, tłusta ziemia; 5 — polepa; 6 — węgielki drzewne

stanowisku materiałów z tego okresu jak i całych obiektów w postaci jam sygnalizowano już w latach międzywojennych². Dalsze potwierdzające te fakty dane uzyskano w latach po ostatniej wojnie, podczas prowadzenia badań wykopaliskowych w 1959 r. na wspomnianym stanowisku neolitycznym. Odkryto wówczas jedną jamę, w której znaleziono duży fragment naczynia wczesnośredniowiecznego (ryc. 1) oraz niewielką ilość kości. Jama wystąpiła na głębokości około 50 cm od powierzchni ziemi. W rzucie poziomym miała kształt regularnego owalu o wymiarach 2,20 × 1,70 m. Treść wypełniska była jednolita i stanowiła je ciemnoszara dość sypka ziemia. W przekroju pionowym jama przedstawiała płytką nieckę o lekko zaokrąglonym dnie, zalegającym na głębokości około 90 cm, od zarysu jamy na calcu (ryc. 2).

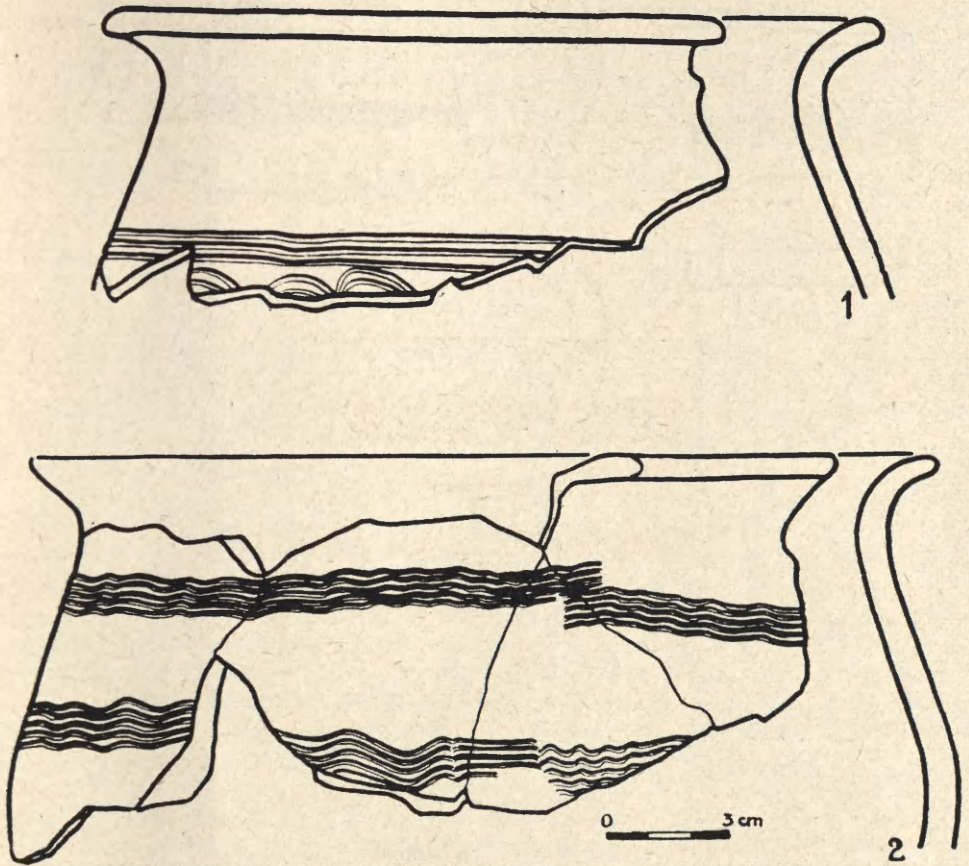

Ryc. 3. Pietrowice Wielkie, pow. Racibórz,
stan. 8. Naczynie

Na dalsze 4 obiekty natrafiono w 1961 r. Wystąpiły one pospołu z jamami neolitycznymi, a w dwóch wypadkach jamy wczesnośredniowieczne naruszyły jamy neolityczne (jamy nr 31 i 33). Trzy spośród nich zawierały w swoim wypełnisku także materiał neolityczny. Zarysy zbadanych jam ukazywały się przeciętnie na głębokości około 45 cm od powierzchni ziemi. W rzucie poziomym miały kształty niezbyt regularne, z wyjątkiem jamy nr 31 i 38, które posiadały dość regularny owalny kształt. Wymiary ich wynoszą: 2 × 2,84 m (jama 31), 1,45 × 2,10 m (jama 33) oraz 2 × 1,20 m (jama 38).

Przekroje pionowe były raczej jednolite, zbliżone do kształtu nieckowatego. Dna jam sięgały do głębokości od 40—50 cm licząc od zarysu na calcu. Wypełnisko zbadane

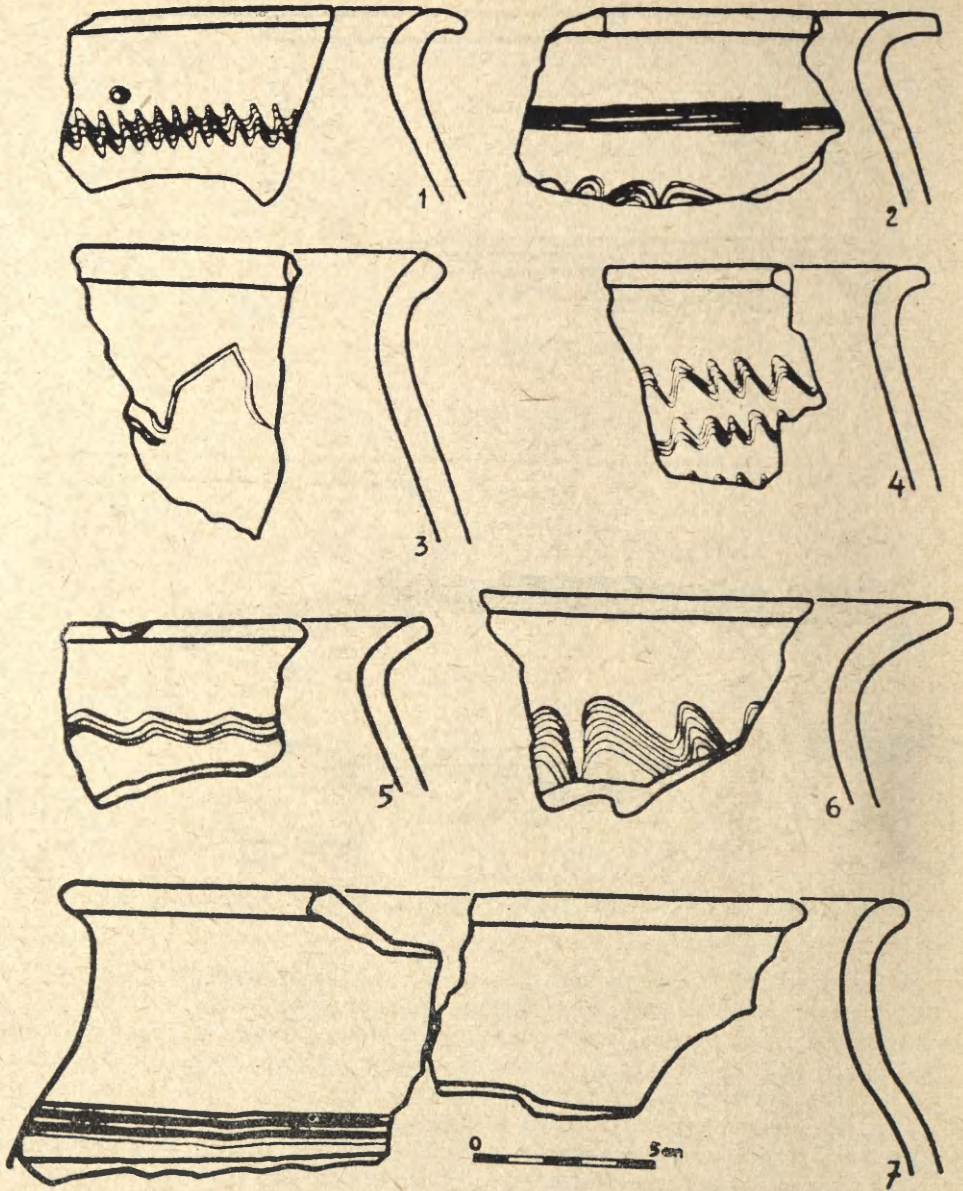
² Por. np. G. Raschke, *Zur Vorgeschichte des Ratiborer Landes*, „Ratiborer Heimatkalender”. Racibórz 1940, s. 48; tenże, *Ergebnisse der oberschlesischen Urgeschichtsforschung*, „Aus Oberschlesiens Urzeit”, 1931, z. 8, s. 63; „Altschlesische Blätter”, 1930, z. 7, s. 119; 1933, z. 3, s. 59. Poza tym dane w archiwum Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu.

Ryc. 4. Pietrowice Wielkie, pow. Racibórz, stan. 8. Fragmenty ceramiki

nych obiektów stanowiła ciemnoszara ziemia, lub też jak w wypadku jamy nr 38 — intensywnie czarna, tłusta, zbita ziemia. Materiał zabytkowy, który wystąpił w omówionych jamach, jest bardzo jednorodny i stanowi go niemal wyłącznie ceramika. Oprócz tego w niektórych jamach wystąpiły kości zwierzęce. Poza tym stwierdzono również trochę polepy i węgielków drzewnych.

W materiale ceramicznym (również z warstwy kulturowej zalegającej ponad jamami) uderza przede wszystkim dość wyraźna jednolitość w zakresie form naczyń. Zachowane fragmenty pochodzą od naczyń ręcznie lepionych i następnie obtaczanych. Wykonane zostały z gliny, zawierającej domieszkę średnio- i gruboziarnistego tłucznia, wypalone na kolor szary w różnych odcieniach, czasem ceglastobeżowych. Ścianki naczyń nie są zbyt grube i mieszczą się w granicach od 0,4 do 0,9 cm grubości. Dominującą formą są tu naczynia słabo profilowane, o łagodnie wychylonej na zewnątrz partii przybrzeżnej i brzuscu, którego największa wydętość przypada na ogół powyżej połowy wysokości naczynia (ryc. 3). Krawędzie omawianych naczyń są przeważnie bardzo łagodnie zaokrąglone (ryc. 4, ryc. 5/1, 4, 7), bądź też lekko skośnie na zewnątrz ścięte (ryc. 5/2, 3, 5). Przeważająca ilość naczyń jest zdobiona, w znacznej większości ornamentem wielokrotnych linii falistych (ryc. 3, ryc. 4/2(ryc. 5/1, 4—6), występujących też czasem w połączeniu z liniami prostymi (ryc. 4/1, ryc. 5/2). Orna-

Ryc. 5. Pietrowice Wielkie, pow. Racibórz, stan. 8. Fragmenty ceramiki

ment wykonano wielozębnym narzędziem. Jest on zazwyczaj umieszczony na górnej części naczynia, powyżej załomu brzuśca. Na jednym fragmencie pojedyncza prosta linia zdobiła wewnętrzną część naczynia, tuż przy jego krawędzi (ryc. 5/3). Znaleziony materiał ceramiczny, na podstawie przedstawionych powyżej cech, mających analogie do innych stanowisk tego typu³, można w przybliżeniu datować na wieki VI—VIII. Takie datowanie potwierdza również znaleziony prawdopodobnie na tymże stanowisku w latach międzywojennych grocik trójskrzydłowy⁴.

Zakład Archeologii Polski IHKM PAN
we Wrocławiu

JANINA GEDIGOWA, BOGUSŁAW GEDIGA

REPORT ON THE EXCAVATIONS OF AN EARLY MEDIEVAL SETTLEMENT
ON SITE 8 AT PIETROWICE WIELKIE, DISTRICT OF RACIBÓRZ

While excavating a neolithic settlement at Pietrowice Wielkie (site 8) we have encountered traces of early medieval habitation. The remains of early medieval settlement were disclosed there previously, mainly during pre-war investigations. During the excavations, conducted by the Department of the Archaeology of Poland of the Institute of the History of Material Culture, Polish Academy of Sciences (IHKM PAN) in Wrocław in the years 1957-1961, five pits were revealed and examined. One pit was explored in 1959 and the other in the 1961 season.

Two early medieval pits cut into neolithic objects, and three other pits also contained neolithic pottery.

The uncovered pits either had oval outlines (measuring respectively 2 by 2,84 m.; 2,10 by 1,45 m.; 2,2 by 1,70 m) or were irregular. In vertical section they were trough-like in shape.

Archaeological remains yielded by the pits consisted mainly of pottery, small amounts of daub, charcoals and animal bones. In the ceramic material several pottery forms have been discerned, including pots with S-shaped profile, mostly ornamented in the upper part with a multiple wavy line or straight lines (figs. 1, 3, 4, 5). On the ground of parallels provided by similar sites the discussed pits may be dated to the 7th-9th centuries.

³ J. Kostrzewski, *Sprawozdanie z badań prehistorycznych na Śląsku w roku 1937*, [w:] *Badania prehistoryczne w województwie śląskim w latach 1937—1938*, Kraków 1939, s. 26—41; J. Szydłowski, *Sprawozdanie z badań na osadzie z VI—VII w. w miejscowości Chorula, pow. Krapkowice*, „Wiad. Arch.”, t. 24: 1957 z. 1—2, s. 64, tabl. 8, ryc. 7a, 11; L. Jisl, *Slovansky kmen Holasice ve světle archeologických nálezů*, „Casopis slezského Musea v Opavě”, t. 2: 1952, s. 41, tabl. 5, ryc. 12, tabl. 6, ryc. 1.

⁴ R. Jamka, *Pradzieje i wczesne średniowiecze Górnego Śląska*, Katowice 1960, s. 94; G. Raschke, *Neue Ergebnisse über die Vorgeschichte Oberschlesiens*, „Nachrichtenblatt f. d. Vorzeit”, t. 17: 1941, z. 1—2, s. 28. Takie datowanie potwierdzają również materiały z badań międzywojennych znajdujące się w zbiorach Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu. Informacje te uzyskano dzięki uprzejmości J. Kaźmierczyka z jego pracy pt. *Grody wczesnosredniowieczne na terenie plemienia Polan* (w maszynopisie), tabl.